

Enheten för naturvård

Svarvarmosskogen

SE0110259

Bevarandeplan för Natura 2000-område

(enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)

Inledning

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vilka mål som ska uppnås i bevarandet av ett Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som planeras. I bevarandeplanen beskrivs vilka förutsättningar som krävs för att de utpekade arterna och livsmiljöerna ska upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus. Det har betydelse för tillämpningen av regelverket om Natura 2000-områden.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12Beteckning
511-18660-2017

Namn	Svarvarmosskogen	Areal	21,3 ha
Natura 2000-kod	SE 0110259		
Kommun	Norrtälje		
Bevarandeplan fastställd av Länsstyrelsen	2007-02-05		
Bevarandeplan reviderad av Länsstyrelsen	2017-06-12		
Områdestyp och status	SAC-område enligt art- och habitatdirektivet		
Ägarförhållanden	Privat		

Ingående livsmiljöer enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. Livsmiljöer.

Livsmiljökod	Livsmiljöns namn	Areal (ha)	Andel (%)
7140	Öppna mossar och kärr	3,4	16
9010	*Taiga	16,5	77
9080	*Lövsumpskog	1,3	6,1

* Prioriterad livsmiljö – bevarandet bedöms ha hög prioritet inom EU.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

Denna art finns upptagen i bilaga 2 till EU:s art- och habitatdirektiv och skyddas därmed av Natura 2000-reglerna. I denna bevarandeplan nämns även andra arter än de som är skyddade av Natura 2000-reglerna. Dessa arter har inte samma lagliga skydd såsom eventuella arter i tabell 2.

Tabell 2. Arter.

Artens kod	Svenskt namn	Vetenskapligt namn
1386	Grön sköldmossa	<i>Buxbaumia viridis</i>

Bevarandesyfte för Svarvarmosskogen

Bevarandesyftet och beskrivningen av arten och livsmiljöerna nedan utgör den beskrivning som ska upprättas i enlighet med 17 § förordningen om områdesskydd m.m. (FOM). Tillsammans med bevarandemål och bevarandeåtgärder i denna plan utgör de underlag som visar hur myndigheterna behöver arbeta för att motsvara kraven i 16 § FOM.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-18660-2017

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att bidra till att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade arterna och livsmiljöerna. I Svarvarmosskogen är livsmiljön taiga (9010) det prioriterade värdet. Området ligger i Vällén-Aspdalssjöns skogliga värdetrakt. Trakten utgörs av ett större vildmarkspräglat skogslandskap och skogarna är ofta kalkpåverkade. Det finns gott om biologiskt värdefulla skogar likande den i Svarvarmosskogen i närområdet, både inom och utanför skyddade områden.

I området finns inga särskilt prioriterade åtgärder, förutom upprättande av formellt skydd vilket har påbörjats för området.

Bevarandemål för Svarvarmosskogen

Att bidra till gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade livsmiljöerna och arten uttrycks i detta område i följande mål.

Öppna mossar och kärr (7140)

- Arealen öppna mossar och kärr ska bibehållas.
- Grundvattenytan ska variera och vara hög under större delen av året.
- Livsmiljön ska inte påverkas av lokal övergödning.
- Kärren ska vara opåverkade av dikning eller dämning.
- För livsmiljön typiska arter ska ha goda förutsättningar att finnas i livskraftiga bestånd.

***Taiga (9010)**

- Arealen taiga ska bibehållas.
- Skogen ska ha en varierad åldersstruktur och artsammansättning med en tämligen allmän till riklig förekomst av gamla träd samt död ved i olika former och nedbrytningsstadier.
- Det ska finnas ett måttligt till påtagligt inslag av lövträd (speciellt gamla och/eller grova träd), i detta område främst asp och björk, men även sälg och lind.
- Området ska påverkas av störningar, exempelvis i form av stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Kontinuerlig förekomst av tall och gran ska upprätthållas.
- De för livsmiljön typiska arterna, till exempel garnlav, ska finnas i livskraftiga bestånd.

***Lövsumpskog (9080)**

- Arealen lövsumpskog ska bibehållas.
- Grundvattenytan ska variera och vara hög under större delen av året.
- Livsmiljön ska inte påverkas av lokal övergödning.
- Sumpskogen ska vara opåverkad av dikning eller dämning.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-18660-2017

- Skogen ska domineras av klibbal av varierande ålder med inslag av gamla träd, död ved och alsocklar.
- Ingen igenväxning av gran som konkurrerar med lövträden ska förekomma.
- Skogen ska ha en varierad åldersstruktur och artsammansättning med inslag av gamla och grova träd samt död ved i olika former och nedbrytningsstadier.
- Det ska finnas en kontinuitet av lövträd (speciellt gamla och/eller grova träd), främst klibbal men också björk och ask samt gråal.
- Området ska påverkas av störningar, exempelvis i form av stormfällningar, insektsangrepp och översvämningar.
- De för livsmiljön typiska arterna, till exempel stjärtmes och järpe, ska finnas i livskraftiga bestånd.

Grön sköldmossa (1386)

- Populationen av grön sköldmossa ska vara livskraftig.
- Artens livsmiljö ska bibehållas och vara i ett gynnsamt tillstånd med god tillgång på substrat för arten (grov död ved, grövre än 20 cm, i olika nedbrytningsstadier, både liggande och stående).

Beskrivning av området

Svarvarmosskogen utgörs till största delen av en barnaturskog som genomskärs av flikar med lövsumpskog i de mellersta delarna. I den norra delen finns stora öppna kärr. Området ligger vid Stor-Mårdsjöns sydöstra strand. Området är till stora delar stor- och rikblockig vilket gör att terrängen är mycket svårframkomlig. Området genomskärs av ett dike i norra delen samt en bäck som går längs med den västra kanten. Bäckens rinner söderut från Stor-Mårdsjön och regleras genom en dammlucka några hundra meter nedströms från Natura 2000-området. Träden är av hög ålder och i området finns flera spår av brand och ett stort antal grova aspar i södra delen av området kan vara rester av en lövbränna. Området har ett ostört läge och flera störningskänsliga fågelarter finns här, t ex tretåig hackspett, spillkråka, gröngöling, gransångare, gärdsmyg, stjärtmes och järpe. Det finns en stor mängd med död ved i området och svamp-, lav- och mossfloran är rik i området. Bland annat garnlav, som annars är ovanlig i länet, förekommer mycket rikligt i området.

Beskrivning av art och livsmiljöer**Öppna mossar och kärr (7140)**

Livsmiljön finns i områdets norra och nordvästra delar och består av öppna kärr, delvis igenvuxna med ungt lövsly (björk och al). Närmast bäcken är marken mycket blöt. Delar av livsmiljön består av gungfly. Här växer bl a svärdsilja och flaskstarr.

BEVARANDEPLANDatum
2017-06-12Beteckning
511-18660-2017***Taiga (9010)**

Denna livsmiljö dominerar Svarvarmosskogen och finns i hela södra och östra delen av området samt på en udde i norr. Livsmiljön består av en granskog med naturskogskaraktär och har ett stort inslag av gamla aspar, gamla björkar, död ved i form av lågor, gamla tallstubbar och stora mossklädda block. Här finns även enstaka gamla sälgar och i glesare partier i skogen växer lind. Det finns flera spår av tidigare bränder i området och det stora aspuppslaget i södra delen av området utgör troligtvis en gammal lövbränna. Här växer rikligt med den i länet ovanliga garnlaven, kattfotslav och gammelgranslav långt upp på de senvuxna granarnas stammar. Här växer även västlig njurlav och aspgelélav på några gamla aspar och på en granlåga har grön sköldmossa påträffats. Skogen har utvecklats naturligt, dvs bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Garnlav (rikligt), järpe, stjärtmes och tretåig hackspett är några för livsmiljön typiska arter som förekommer i området.

*Lövsumpskog (9080)

Denna livsmiljö består av lövsumpskog med klibbal, björk och ask med inslag av gran. Här växer även den i länet ovanliga gråalen. Träden står bitvis på socklar. Livsmiljön finns på två ställen inom området. Den största lövsumpskogen ligger centralt inom området. I de fuktigare delarna av denna lövsumpskog, närmast bäcken i de västra delarna växer svärdsllilja, kärrfräken och olika starrarter och i de östra delarna är marken mindre blöt och här växer bl a vätteros och skogsnycklar. I ett källpåverkat bäckdråg i kärrets östra hörn växer den sällsynta dunmossa tillsammans med en rad andra signalarter. I området har de för livsmiljön typiska arterna järpe och stjärtmes påträffats.

Grön sköldmossa (1386)

Arten växer på multnade stammar och stubbar i frisk till fuktig barr- eller blandskog. Substratet är murken och mjuk ved av gran, men den kan även förekomma på ved av tall och lövträd. Vanligtvis finns endast några få sporkapslar på varje låga. I sällsynta fall kan grön sköldmossa även förekomma direkt på humusrik skogsmark. Arten är kortlivad och därför är det viktigt att kontinuerligt ha tillgång till lämpligt substrat på rimligt avstånd. Arten kan normalt sprida sig som mest 1 m vegetativt och 1 km med sporer under en 10-årsperiod. Arten är känd från ca 500 lokaler i Sverige, varav ca 150 lokaler i Stockholms län. Arten är klassad som NT (missgynnad) i rödlistan för hotade arter. Sju kapslar av grön sköldmossa hittades 2007 på en granlåga i Svarvarmosskogen.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt

En komplett lista är inte möjlig att upprätta. Här listas ett urval hot som i det här området bedömts mest relevanta.

BEVARANDEPLAN

Datum
2017-06-12

Beteckning
511-18660-2017

Öppna mossar och kärr (7140)

- Dikning och andra markavvattnande åtgärder liksom dämning kan påverka livsmiljöns hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt, vilket i sin tur kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på livsmiljön.
- Torvbrytning är ett stort hot mot livsmiljön idag då det finns en risk för att efterfrågan på torv som energikälla och jordförbättringsmedel blir större.
- Anläggandet av skogsbilvägar över eller i närheten av livsmiljön kan göra att hydrologin och/eller hydrokemin i området påverkas negativt.
- Skogsbruk och andra företag som innebär att fastmarksholmar och närliggande fastmark avverkas kan innebära är näringsämnen läcker ut på myren och att de hydrologiska förhållandena ändras.

*Taiga (9010)

- Olika former av produktionsinriktat skogsbruk i eller i anslutning till objekt hotar livsmiljön och leder till brist på gamla träd, död ved, ökar uttorkningseffekten m m.
- Transporter genom området kan förstöra markskiktet och förändra hydrologin.
- Skogsbilvägar fragmentera området och medför att hydrologin i skogsområdet kan förstöras.
- Fragmentering minskar förbindelse mellan områden vilket ger brist på genflöde mellan populationer. Kanteffekterna ökar i mindre objekt.
- Minskad andel löv till följd av ökat graninslag.

*Lövsumpskog (9080)

- Avverkning och andra skogsbruksåtgärder i eller i anslutning till livsmiljön kan ge en uttorkningseffekt. En viss utglesning av gran kan dock vara nödvändigt för att förbättra förhållandena för lövträden.
- Utdikning eller andra åtgärder som påtagligt kan förändra områdets hydrologi så att naturvärdena kommer till skada.
- Exploatering.

Grön sköldmossa (1386)

- Skogsavverkning med ökad exponering och uttorkning som följd.
- Brist på grov död ved.
- Isolering av populationer av arten.

BEVARANDEPLANDatum
2017-06-12Beteckning
511-18660-2017**Bevarandeåtgärder med tidsplan****Gällande regler**

Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken (MB) krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område som har förtecknats enligt 7 kap 27 § MB. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändig för skötseln och förvaltningen av området. Alla Sveriges Natura 2000-områden utgör dessutom riksintressen (enligt 4 kap MB), vilka ska beaktas vid prövning av ärenden och planläggning.

Strandskydd gäller enligt 7 kap 13-18 §§ MB inom delar av Natura 2000-området. Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden, t.ex. uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller t.ex. byggnader som behövs för de areella näringarna och som måste finnas inom strandskyddat område.

Grön sköldmossa är fridlyst enligt 8 § Artskyddsförordningen (2007:845).

Behov av ytterligare reglering

Reservatsbildning har påbörjats.

Tabell 3. Förslag till skötselåtgärder för Svararmoskogen. Åtgärder i kursiv är prioriterade.

Livsmiljö/art	Åtgärd	Tidsplan
Öppna mossar och kärr (7140)	Fri utveckling. Ingen dikning.	Kontinuerligt
*Taiga (9010)	Området bör få utvecklas fritt mot ett naturskogstillstånd med en naturlig förnyring och förekomst av gamla träd och död ved. Eventuellt skulle den södra delen (lövbrännan) kunna brännas igen på sikt för att behålla brandkontinuiteten i området.	Kontinuerligt
*Lövsumpskog (9080)	Ta bort gran om granen ökar på bekostnad av lövträden.	Kontinuerligt
Grön sköldmossa (1386)	Ingen åtgärd.	

BEVARANDEPLANDatum
2017-06-12Beteckning
511-18660-2017**Bevarandetillstånd i dag**

Tabell 4. Bevarandetillstånd hos ingående livsmiljöer och art.

Livsmiljö/art	Bevarandetillstånd
Öppna mossar och kärr (7140)	Gynnsamt.
*Taiga (9010)	Gynnsamt.
*Lövsumpskog (9080)	Gynnsamt. Det är dock viktigt att även på sikt behålla lövinslaget i livsmiljön och förhindra att gran tar över.
Grön sköldmossa (1386)	Okänt. En inventering av förekomsten av arten behöver göras.

Inventeringar i området och andra referenser

Artdatabanken, lista med rödlistade arter, uttag 2002-05-10.

Länsstyrelsen i Stockholms län. Naturkatalog för Stockholms län. Remissupplaga. 1996.

Norrtälje kommun. Naturvård i Norrtälje kommun. Mårdsjöområdet. Naturinventering och förslag till landskapsekologisk planering. 1995.

BEVARANDEPLANDatum
2017-06-12Beteckning
511-18660-2017**Karta**

Livsmiljöernas sifferkoder i kartan och dokumentet är korrekta liksom namnen i dokumentet. Livsmiljöernas namn i kartan kan dock vara felaktiga.

